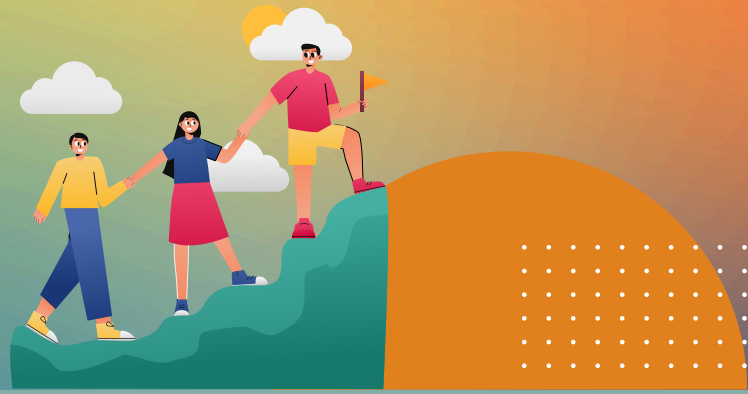

AKTUALITĀTES SIEVIEŠU UN VĪRIEŠU VIENLĪDZĪGU TIESĪBU UN IESPĒJU VEICINĀŠANĀ

NOVEMBRIS 2025

Iespējas

Ziemeļvalstu Dzimumu līdztiesības fonds aicina organizācijas iesniegt **projektus ikgadējam konkursam**. Noteikumi paredz, ka projekta tēmai jābūt par līdztiesības jautājumiem un partneriem jābūt organizācijām no vismaz trīs dažādām Ziemeļvalstīm.

Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts **izsludina vakanci eksperta amatam** ar specializāciju dzimumā balstītas vardarbības novēršanā un mazināšanā. Pieteikšanās līdz 12. decembrim.

Vēl tikai 10. un 12. decembrī **Gertrūdes ielas teātrī skatāma kameropera "Cantus Firmus"** – stāsts par sieviešu cīņu, glābjot kādu purvu. Izrāde raisa jautājumus, uz ko mēs katrs esam gatavs savu vērtību aizstāvēšanai. Lauras Stašānes **recenzija izrādei lasāma Satori**.

Latvijā

Novembrī visā pasaulē un arī Latvijā atzīmē vīriešu veselības mēnesi jeb tā saukto "movember".

Pauls Raudseps rakstā **"Latvijā vīriešiem ir visīsākais mūžs. Ko darīt?"** skaidro "movember" nozīmi, analizē statistiku par vīriešu veselību un nāves cēloņiem, kā arī aicina sabiedrību un valsti pievērst uzmanību vīriešiem kā atsevišķai grupai ar savām vajadzībām un problēmām.

Biedrība "Tēvi" kampaņā **"500 sarunas, kas glābj dzīvības"** aicina ziedot, lai nodrošinātu 500 bezmaksas konsultācijas vīriešiem, kuriem nepieciešams atbalsts krīzē. Kampaņa norit "movember" kustības ietvaros un vērš uzmanību uz grūtībām, ar kādām saskaras vīrieši, kuriem nepieciešams psiholoģiskais atbalsts.

TVNET iknedēļas raidījumā "Pulss" aktīvisti Gatis Smidrovskis un Agris Starts sarunājās par to, ar kādām mentālās un fiziskās veselības problēmām saskaras vīrieši un kāpēc par to būtu jāzina ne tikai vīriešiem, bet arī sievietēm.

TV personība **Armands Simons piedalās "movember" akcijā**, noskujot bārdu un atstājot tikai ūsas, kā arī savos sociālo tīklu ierakstos aicinot vīriešus parūpēties par savu veselību.

Latvijas Urologu asociācija sadarbībā ar Valmieras novada un Liepājas valstspilsētas pašvaldībām rīkoja **bezmaksas filmas "Biškopis" seansus**, vienlaikus piedāvājot apmeklētājiem saņemt arī bezmaksas urologa konsultāciju un veikt PSA profilaktiskās analīzes. Tādā veidā organizatori vērš uzmanību uz vīriešu fizisko un garīgo veselību un aicina par to domāt savlaicīgi.

Slimību profilakses un kontroles centrs savā vīriešu veselības ceļvedī piedāvā **ērtu izklāstu par svarīgākajām veselības pārbaudēm** dažāda vecuma vīriešiem un aicina apmeklēt ģimenes ārstu vismaz reizi gadā.

Nacionālais veselības dienests **atgādina par bezmaksas prostatas skrīningu** vīriešiem vecumā virs 50 gadiem. Savukārt Rīgas Austrumu klīniskā universitātes slimnīca informē par **priekšdziedzera vēža ārstēšanas terapiju**, kas no šī gada pieejama bez maksas.

Citas ziņas Latvijā

Doma laukumā **6. novembrī norisinājās ceturtnā un lielākā demonstrācija** Eiropas Padomes Konvencijas par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu (turpmāk- Konvencija) atbalstam. Akcijā pulcējās vairāk kā 10 000 cilvēku. Līdzīgas demonstrācijas tika rīkotas arī citās Latvijas pilsētās, kā arī 15 pilsētās citviet pasaulē. **30. oktobrī** Saeima otrajā lasījumā atbalstīja izstāšanos no Konvencijas. Valsts prezidents Edgars Rinkēvičs **3. novembrī nodeva likumprojektu Saeimai atkārtotai izskatīšanai**, un 5. novembrī Saeima nolēma noteikt priekšlikumu iesniegšanas termiņu – 2026. gada 1. novembris. Platforma "Manabalss.lv" informē, ka lūgums prezidentam neizsludināt likumprojektu par izstāšanos no Konvencijas ir **platformas vēsturē atbalstītākā iniciatīva**.

Raidījumā “Kas notiek Latvijā?” 5. novembrī tika vērtēti dažādi apgalvojumi par Konvencijas ietekmi un uzraudzības grupas “GREVIO” rekomendācijām. Raidījuma veidotāji pārbaudīja politiku un sabiedrībā pazīstamu cilvēku teikto, salīdzinot ar publiski pieejamajiem dokumentiem un citu oficiālo informāciju.

Tiesībsarga birojs īsteno kampaņu **“Vardarbība nav ģimene”**, lai pievērstu sabiedrības uzmanību vardarbībai ģimenē un atbalstītu cilvēkus, kuri savā ģimenē cieš no vardarbības. Kampaņā sagatavoti materiāli, lai palīdzētu cietušajam labāk saprast, kā un kur vērsties pēc palīdzības, kā arī lai iedrošinātu līdzcilvēkus ziņot par iespējamu vardarbību.

Bērnu aizsardzības centrs aktualizē piekrišanas principu un tā nozīmi jauniešu attiecībās. Speciālisti norāda, ka jaunieši bieži ir nevienlīdzīgās attiecībās un nepietiekami zinoši gan paši par sevi, gan seksualitāti kopumā, tāpēc piekrišana ir svarīga ikdienā arī ar seksualitāti nesaistītās tēmās, lai jaunieši labāk apzinātos paši savas robežas un spētu atpazīt situācijas, kad tās tiek pārkāptas.

Centrālā statistikas pārvalde publicējusi apsekojumu par Latvijas jauniešiem **“Ceļā uz pieaugušo dzīvi: Latvijas jaunieši 18–29”**. Dati norāda uz atšķirībām starp dzimumiem, piemēram, vienā mājsaimniecībā ar saviem vecākiem biežāk dzīvo jauni vīrieši (20–29 gadi) nekā jaunas sievietes. Joprojām saglabājas būtiskas atšķirības izglītībā – dažādos izglītības līmeņos vairāk izglītotas ir jaunas sievietes, bet jauni vīrieši daudz biežāk pamet mācības, neiegūstot vidējo izglītību.

Eiropas Komisijas ziņojumā **“Izglītības un mācību pārskats 2025”** secināts, ka **Latvijā turpinās segregācija izglītībā**. Lai arī Latvijā STEM jomas izglītība tiek veiksmīgi integrēta dažādos mācību priekšmetos, joprojām sievietes STEM jomas izglītību profesionālajā un augstākajā izglītībā izvēlas ievērojami mazāk nekā vidēji Eiropas Savienībā. Pozitīvs izņēmums ir IKT nozare, kurā kopējā iesaiste ir augsta, un sieviešu iesaiste atbilst Eiropas Savienības vidējam rādītājam.

Latvijas Sabiedriskā medija (LSM) ziņu portāls iepazīstina ar **pirmo sievieti Latvijā, kurai piešķirts Lāčplēša Kara ordenis – Līnu Čanku**. Līna Čanka pieteicās strēlniekos, izmantojot sava brāļa pasi. Skrundas televīzijas sižetā intervē zemessargus, kuri aprūpē viņas kapavietu, stāsta par viņas dzīves gaitām un grūtībām. Latvijā Lāčplēša Kara ordenis piešķirts vien **trīs sievietēm** – Līnai Čankai, Valijai Veščūnai un Elzai Žiglevicai.

Latvijas Radio raidījumā “Monopols” pulkvežleitnante, **Zemessardzes 46. kājnieku bataljona komandiere Anita Pizele** stāsta par savu karjeru un ikdienu 30 gadus ilgajā dienestā.

TV3 raidījumā “Zilonis studijā” diskutē par obligāto dienestu sievietēm. Diskusijā piedalās antropoloģe Anna Griķe, Latvijas Kara muzeja vadītāja Kristīne Skrīvere un deputāts Lauris Lizbovskis. Savukārt LTV1 raidījumā **“Aizliegtais paņēmiens”** tiek vērtēta citu valstu pieredze par to, kā tajās īsteno obligāto dienestu sievietēm, un kā šo pieredzi varētu izmantot Latvijā.

Kā noskaidrots apdrošināšanas sabiedrības ERGO un fonda "Rozā vilciens" kampaņas "Rozā zvērests" ietvaros veiktajā aptaujā – Latvijā **sievietes savu prioritāšu pirmajā vietā liek ģimeni un bērnus**, bet attieksme pret veselību un attiecībām ar partneri dažādos vecumos mainās.

Situācija, kad **sievietei nācās cīnīties par tiesībām ņemt uz slimnīcu līdzī savu jaundzimušo zīdaiņi**, izgaismo vajadzību pēc elastīgas pieejas medicīniskajos pakalpojumos. Vecāki uzsver, ka zīdaiņim ir nepieciešams būt kopā ar māti, savukārt slimnīcu pārstāvji skaidro, ka uzņemšanas nodaļas nav piemērotas un drošas zīdaiņiem.

Jelgavā 29. novembrī norisinājās **Meiteņu hokeja diena**. Pasākumā interesentēm bija iespējams uzlaikot formas, uzkāpt uz ledus un citu spēlētāju un trenera vadībā izmēģināt spēkus hokeja spēlē. Rīkotāji norāda, ka šāda diena tiek rīkota reizi gadā, lai palīdzētu atspēkot mītus un iedrošinātu gan pašas meitenes, gan viņu vecākus pamēģināt hokeja spēli.

AKTUALITĀTES SIEVIEŠU UN VĪRIEŠU VIENLĪDZĪGU TIESĪBU UN IESPĒJU VEICINĀŠANĀ

NOVEMBRIS 2025

Eiropā

Katru gadu 25. novembrī pasaulē atzīmē Starptautisko dienu cīņai ar vardarbību pret sievietēm. Eurostat ir publicējis datus, kas parāda, ka Eiropā no 2015. gada līdz 2023. gadam **sieviešu skaits, kuras nogalinājis dzīvesbiedrs, svārstās ap 4 sievietēm uz miljonu**. Starp citām Eiropas valstīm Latvijai ir visaugstākais rādītājs, par to sīkāk skaidrots **LSM angļu valodas sadaļā**.

Eiropas Parlaments aicinājis Eiropas Komisiju izstrādāt plašu **dzimumu līdztiesības stratēģiju**, kā prioritārās tēmas iekļaujot – vardarbību pret sievietēm, vispusīgu reproduktīvās veselības aprūpi un piekrišanas principā balstītas izvarošanas definīciju. Stratēģija nepieciešama, lai līdzsvarotu dažādos dzimumu līdztiesības apstākļus Eiropas Savienības valstīs un mazinātu dažādās interpretācijas iespējas.

Albānijā novembra sākumā pieņemts Dzimumu līdztiesības likums. Albānijā šis ir jauns likums, un sabiedrībā tas izsaucis dažādas reakcijas, jo paredz gan dzimumu kvotas parlamentā un citās publiskās pārvaldes institūcijās, gan arī maina pieeju seksuālās vardarbības noziegumu izmeklēšanā, pārnesot pierādīšanas pienākumus no cietušā uz vardarbības veicēju. Pret likumu izteikušās opozīcijas partijas, saucot to par uzbrukumu tradicionālajām vērtībām, savukārt atzinību izteikusi Eiropas Savienības komisāre Marta Kos.

Itālijas parlaments nobalsojis par likumprojektu, kas definē femicīdu kā atsevišķu nozieguma veidu, kas sodāms ar mūža ieslodzījumu. Itālijas sabiedrībā sašutumu izraisīja notikums 2023. gadā, kad 23 gadus veco Džūliju Čečetinu nodūra viņas draugs. Likumprojektu ierosinājusi Itālijas premjerministre Džordža Meloni, un parlaments to vienbalsīgi atbalstījis.

Francijā parlaments nobalsojis par jaunu **likumprojektu, kas maina izvarošanas definīciju**, balstoties piekrišanas principā. Likumprojekts radīts pēc šoka, ko sabiedrībā izraisīja Žizeles Peliko izvarošanas lieta. Likumprojekts veidots pēc līdzības ar Spānijas un Zviedrijas likumiem.

Ziemeļvalstu Ministru padome publicējusi ziņojumu **“Vīrišķība Ziemeļvalstu dzimumu līdztiesības rīcībpolitikā 2019–2024”**, kurā apskata gan konceptus, kas tiek izmantoti, runājot par vīrišķību dažādos projektos, gan arī to, kā tiek ietekmēta rīcībpolitika, kādas problēmas ir izvirzītas kā prioritātes un kādām problēmām nākotnē jāpievēršas vairāk.

Norvēģu psihiatrijas māsa Hēge Follestāda (Hege Follestad) savas doktora disertācijas ietvaros pētījusi **vīriešu pieredzes aborta lēmuma pieņemšanā**, intervējot septiņus vīriešus vecumā no 22 – 51 gadam. Autore komentē, ka šī lēmuma pieņemšana ir eksistenciāls un emocionāli smags jautājums arī iesaistītajam vīrietim, un aicina atcerēties, ka vīriešu pieredzes atpazīšanai nav jābūt pretstatā sieviešu ķermeņa un personīgās autonomijas nodrošināšanai.

Pasaulē

Equimundo publicējis pētījumu **“State of UK men 2025”**, kurā atklāts, ka Lielbritānijā vīrieši arvien vairāk jūtas nedroši par savu finansiālo stāvokli, izjūt vientulību un vērtē draudzību un savstarpējās attiecības kā pašu svarīgāko savas vīrišķības mērauklu. Izaicinājumi ir līdzīgi kā citur pasaulē – augošā “manosfēras” ietekme, izolācija un stereotipos balstīta ideālā vīrieša tēla kultivēšana sabiedrībā.

Carnegie Endowment Kalifornijas programmā pētnieki veikuši aptauju par **MI lietojumu, attieksmēm un ietekmi uz demokrātiju**. Aptaujas rezultāti liecina, ka sievietes daudz mazāk uzticas MI un ir mazāk entuziastiskas par tā izmantošanu ikdienā, un ir skeptiskākas par tā pozitīvo ietekmi uz ekonomiku. Starp iespējamajiem cēloņiem sieviešu skepsei pret MI autori min diskriminējošu un nevienlīdzīgu pieeju sistēmu izveides procesā, kas var radīt diskriminējošus rezultātus. Tāpat pastāv arī bažas par dziļviltojumu izplatību, kā arī profesiju automatizāciju, kas varētu vairāk ietekmēt sievietes.